

ФІЛОСОФІЯ – СВІТОГЛЯДНА ОСНОВА ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ

Як відомо, філософія є наукою, метою якої є пошук першопричин буття, осмислення багатьох речей та подій, які відбуваються в світі. Внаслідок цього формуються в сфері суспільної свідомості світоглядні переконання, певні уявлення про проблеми буття, присутністю людини в ньому, та досягнення всього цього розумом.

Філософія, відповідаючи на сучасні запити, в першу чергу звертає увагу на ті, які є пріоритетними, найпоширенішими в межах певного відрізка. Економічна сфера життєдіяльності є першою і найважливішою передумовою існування людини, що зумовлює постановку проблеми філософії господарювання.

Актуальність теми: на сучасному етапі світ переживає досить складний і багатовимірний процес економічного розвитку. Господарювання та управління, які є складовими економіки, охоплюють багато сфер суспільного життя. І, навіть можна сказати, що світ розглядається як господарство.

Розглядаючи філософію як основу господарювання та управління можна краще зрозуміти дії, які відбуваються на певних етапах в сьогодні. За допомогою певних знань можна й розібратися в цілях та передбачати певні наслідки економічних процесів, дійти до потрібних рішень які допоможуть соціальному розвитку.

Мета і завдання наукової роботи: дослідження охоплює в собі мету розглянути філософію як світоглядну основу господарювання та управління. На основі отриманих результатів з'ясувати яким чином впливає економічне мислення на всі процеси, що відбуваються в господарському житті.

Для досягнення мети потрібно вирішити завдання:

- дослідити історію філософсько-господарської думки;
- розкрити співвідношення філософії з економічною сферою;
- розглянути філософію економіки як основу формування стратегій соціального управління;
- розглянути проблемну сферу філософії господарювання та управління;
- розглянути сучасну філософію господарювання та управління.

Об'єктом дослідження є: філософія як основа господарювання та управління.

Предметом дослідження є: співвідношення поняття філософії та економічної сфери, за допомогою чого зрозуміти вплив філософії господарювання та управління на сучасні процеси.

Дослідженням даної теми займалися такі філософи як О.Шпенглер, К.Маркс, М.Вебер, К.Маркс, С.Булгаков, А.Тоффер, Ф.Фукуяма.

Філософію як світоглядну основу господарювання та управління можна краще зрозуміти, поринувши в її історію.

Ще з давніх-давен людина боролася з ворожими силами природи за своє життя, намагалася оволодіти ними, приручити їх, стати господарем. Це можна назвати початками економічного життя, яке датується III-IV тис. до н.е., або, свого роду, примітивним господарюванням. З часом все змінювалось.

З часів Арістотеля (384-322 рр. до н.е.), почала розвиватись філософія економіки. Видатний філософ Арістотель поставив проблему, яка і на даний момент цікавить економістів: чим визначається співвідношення товарів, що обмінюються один на інший (їхня мінова цінність) [6; с. 58] .

В Середньовіччі господарська думка розвивалася дуже повільними темпами. Філософ того часу, Тома Аквінський, розглядав економіку як частину філософської моралі. В той час церква засуджувала багатство, а ідеалом вважались бідні люди. Разом з тим у своїй праці «Сума теології» Т. Аквінський навів випадки, коли комерційний підхід, прагнення до багатства є припустимим, а саме : [7; с.15-16]

- необхідність забезпечити себе засобами існування;
- бажання здобути кошти для благодійних цілей;
- прагнення служити на користь суспільству, але тільки якщо матеріальна вигода буде помірною;

– «поліпшення характеристик речі, що продається»; – відмінність ціни на товар у різних місцях і в різний час;
– ризик.

Філософ виправдовував приватну власність через те, що людина в такому разі працює сама на себе, а не на інших.

У XVIII ст. національне господарство виокремлюється як самостійна система. Розбудова ринкової економіки спонукала мислителів до відповідних розмислів, виникає економічна наука як заняття професіоналів. Потреба в економічних знаннях була викликана розвитком капіталістичних відносин розширеного виробництва, торгівлі тощо. Філософи прагнули осмислити результати зламу старого економічного ладу й оцінити лад, що йшов на зміну феодальному.

Першими економічними вченнями, які стосувалися проблем господарювання, економічної людини, були праці Д. Рікардо (1772-1823) та А. Сміта (1723-1790). А.Сміт повному розглянув людину, а саме як економічну істоту в повноті всіх проявів її життєвого світу до бачення її крізь призму її інструментальної раціональності [6; с. 55] .

З другої половини XIX ст. почало відбуватись відокремлення економічної теорії від господарської етики, велике «звільнення» господарської діяльності від етичних аспектів, і в тому числі від всього, що пов'язане з свідомим цілеспрямуванням.

У XX ст. філософська думка представила опозицію: культура – цивілізація. За думкою німецького філософа О. Шпенглера, усе різноманіття досягнень людства – це пошук істини, торжества краси, занепокоєння духу, що обслуговує людські потреби. Культура, коли вона виникає, має величезний духовний потенціал. Але потім вона втрачає духовність, тоді як її досягнення закріплюються в матеріальних об'єктах, тобто в цивілізації [2; с. 185-187] .

М. Вебер (1864 – 1920), видатний німецький філософ, автор робіт «Протестантська етика і дух капіталізму», «Господарська етика світових релігій», висунув ідею про те, що економічне життя окремих країн і народів обумовлено закладеними в них релігійно-етичними нормами.

Особливе місце у філософії господарювання XX ст. займає «Філософія господарства» С.М. Булгакова. Він спробував побудувати філософську систему, що розглядає світ як господарство. Він наголошує, що будь-яка принципова проблема є вікном, через яке ми дивимось на світ, і, звичайно, при цьому воно змальовує для нас цей світ своїм кольоровим склом. Різні філософські системи дивляться на світ через різні вікна, але передбачають і різні бази. У «Філософії господарства» збільшення багатства пов'язується з реалізацією прагнень, розглядається як життєве призначення людини і служіння Богу. Зростання народного багатства – шлях подолання бідності [1; с.66].

Для розгляду філософії господарювання та управління на сучасному етапі потрібно визначити роль людини в економічних процесах та зміни, які відбуваються в різні періоди часу.

В сучасному світі кожна людина залучена в економічну сферу. Адже вона купує і продає, виробляє і споживає. Економічна діяльність є одвічною долею людства.

Філософія економіки розглядає систему господарювання, як об'ємний світ, що перебуває у постійному розвитку. Філософське знання допомагає проникнути в глибини економічних процесів та передбачити їх наслідки.

Розкриваючи універсальність економіки через її буття, філософія економіки враховує специфіку і сферу власного застосування. Водночас вона розкриває багато економічних категорій («економіка», «господарство», «виробництво», «праця», «гроші», «економічна людина», «свобода», «потреба» та ін.), які за своїм поняттям виходять за сферу економіки. Розуміння їх змісту забезпечує формування головних уявлень про природу господарської діяльності, допомагає зрозуміти її місце і роль у духовному бутті, моралі, життєвому світі людини, тобто сприяє досягненню людиновимірної сутності економік .

Сучасний стан економіки України, як і світової фінансово-економічної системи, вимагає докорінного переосмислення економічних знань, учень та сучасних способів господарювання. Переважна більшість менеджерів за критерій ефективності діяльності своїх підприємств сьогодні приймає не натуральні, а здебільшого фінансові показники, основним з яких є – максимальний прибуток за будь-якої ціни.

Проте людські стосунки завжди були визначальними у господарській справі. Л.О. Сандюк слушно наголошує, що упіх підприємства в цілому залежить від того, наскільки гармонійно складаються ці відносини. Внутрішніми моральними стимулами господарської поведінки має бути усвідомлення обов'язку і моральні почуття: добра воля, совість, відповідальність перед Творцем і людьми [5; с.54]. Відомі американські менеджери С. Ронен

і М. Мескон також стверджують, що ефективність діяльності підприємства на 60-80% залежить від культури комунікації [4;с. 47].

Особливість господарської сфери полягає й у тому, що за суттю своїх відносин є своєрідним підґрунтям для застосування єдиного морального закону. Філософія господарювання співвідносить знання про господарство з моральними проблемами. Вона націлює людину на господарювання з любов'ю.

Важливим чинником функціонування суспільного виробництва, економічної сфери є гроші – особлива реальність, з якою пов'язаний кожен день людського буття, яка створює специфічне сприйняття людиною світу і себе в ньому. Гроші створюють людині проблеми за їх відсутності і ще більш, коли їх вдосталь або надмір. Лише на перший погляд здається, що люди керують грошима, насправді, вони керують людьми. Гроші диктують свою політику, нав'язують особливий світогляд, філософію. Як об'єкт пізнання вони належать до сфери знань економічної науки. Збагнути їх природу можливо тільки такими інструментами мислення, які здатні охопити всі форми вияву сутнісних особливостей грошей у їх цілісності. Здійснити це можливо на основі філософського підходу, чим і займається філософія грошей [4; с.43].

Таким чином, філософія господарювання та управління, визначаючи суспільну взаємообумовленість різних типів розподілу і кооперування людської діяльності становить світоглядне значення. Вона забезпечує розуміння складної системи господарювання, як багатовимірного світу, який перебуває у постійному розвитку. Саме завдяки філософії господарювання та управління можна визначити цілі економічних процесів, зрозуміти їх суть та передбачити можливі наслідки.

Література

1. Бех Ю.В. *Філософія управління соціальними системами* / Ю.В. Бех – К.; Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. – 623 ст.
2. Глушко Т. П. *Філософія економіки як основа формування стратегій соціального управління* // *Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук. праць* / Гол. ред. В.В. Лях. – Вип. 47. – К.: Український центр духовної культури, 2005.
3. Глушко Т. П. *Філософія економіки і соціальний прогрес* // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Філософія, Політологія.* – К.: ВПЦ «Київський університет», 2006. – Вип. 77. – 205ст.
4. Ібрагімова І. *Управління в постмодерні: відкритість та взаємодія* // *Вісник УАДУ.* №4. 200. 47ст.
5. Мирзоян В.А. *Управление как предмет философского анализа* / В.А. Мирзоян // *Вопросы философии.* – 2010. - №4. – 120ст.
6. *Теоретичні засади сучасної філософії / стаття; А.А. Мельниченко, - 2013. - 63с.*
7. *Фесенко Г.Г. - Філософія господарювання. – Х.: ХНУМГ, 20.*
8. *Гончарук Тетяна, Джугла Надія, Мокряк Леонід, Шумка Михайлина. Філософія: Навчальний посібник. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – Кн. 1. – 360 с.*